

تأثیر روش بمت گروهی در آموزش آناتومی بر یادگیری دانشجویان مامایی و بررسی نگرش دانشجویان نسبت به این شیوه تدریس

ماندانا بیگی بروجنی^۱، علی شیخیان^۲، نسیم بیگی بروجنی^۳، فاطمه پیغمبری^۴

۱. استادیار گروه علوم تشریح، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

۲. استادیار گروه ایمونولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

۳. استادیار گروه علوم درمانگاهی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

۴. استادیار گروه علوم تشریح، دانشکده پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی یزد

افلاک / سال چهارم / شماره ۱۳۰۱۲ / پاییز زمستان ۱۳۸۷

چکیده

مقدمه و هدف: سخنرانی رایج‌ترین روش آموزشی است، اما این روش با درگیری فعال دانشجویان توأم نیست. هدف از این پژوهش مقایسه تأثیر روش تدریس سخنرانی و بحث گروهی بر نمره پایانی درس آناتومی و تعیین نگرش دانشجویان نسبت به این دو روش تدریس در درس آناتومی ویژه دانشجویان مامایی بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه نیمه تجربی روی دانشجویان رشته مامایی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در دو سال متوالی انجام گردید. ابتدا، مطالب درسی به دو قسمت مساوی از لحاظ حجم و دشواری تقسیم شدند و هر بخش با یکی از روش‌های سخنرانی یا بحث گروهی تدریس شد. در خاتمه از مطالب تدریس شده در هر روش آزمون به عمل آمد و میزان رضایت دانشجویان نیز با پرسشنامه‌ای روا و پایا حاوی چند سوال در مقیاس لیکرت پنج سطحی ارزیابی شد و نتایج با استفاده از آزمون آماری t زوجی آنالیز گردید.

یافته‌ها: میانگین نمرات آزمون پایانی در روش سخنرانی $15/2 \pm 2/3$ و در روش بحث گروهی $15/7 \pm 2/5$ بود. اگرچه در روش بحث گروهی، میانگین نمرات پایانی از روش سخنرانی بیشتر بود، اما از لحاظ آماری اختلاف معنی‌داری بین دو گروه دیده نشد ($P=0/174$). میزان رضایت دانشجویان در روش سخنرانی $58/9 \pm 10/5\%$ و در روش بحث گروهی $58/1 \pm 9/2\%$ بود. در مجموع تفاوت معنی‌داری از لحاظ آماری بین دو روش تدریس از دید دانشجویان وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: دو روش تدریس سخنرانی و بحث گروهی، چه از دیدگاه دانشجویان و چه از لحاظ تأثیر بر عملکرد نهایی دانشجویان در امتحان پایانی، تفاوتی با هم نداشتند. در این زمینه انجام تحقیق بیشتر ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: آناتومی، روش تدریس، سخنرانی، بحث گروهی، دانشجوی مامایی

مقدمه

روش آموزش است و به عنوان یکی از روشهای مفید تدریس شناخته شده است (۵،۶) اما تدریس به روش بحث گروهی باعث تغییر در علائق، بالا رفتن تواناییهای ذهنی و ارزشهای دانشجویان شده و کارآمدی بیشتری دارد (۱۰،۱۱).

در روش بحث گروهی تواناییهای فردی و اجتماعی فراگیر بالا می‌رود. قدرت درک، تفکر و همچنین ماندگاری مطالب در ذهن فراگیر بیشتر می‌شود (۱۲،۱۳،۱۴). شیوه بحث گروهی بیشتر در حیطه علوم انسانی مورد توجه قرار گرفته و در تدریس تئوری و بالینی پزشکی کمتر به آن پرداخته شده است (۱۳). علی‌رغم مزایای روش بحث گروهی، در زمینه تدریس درس تئوری آناتومی تحقیقی در این رابطه صورت نگرفته است و هدف ما از این مطالعه مقایسه بین دو روش تدریس سخنرانی و بحث گروهی در درس آناتومی عمومی دانشجویان مامایی بود.

مواد و روش‌ها

این مطالعه نیمه تجربی به مقایسه کارایی روش تدریس درس آناتومی عمومی به شیوه سخنرانی و بحث گروهی در طی دو سال متوالی بر روی جامعه مورد مطالعه که ۵۷ نفر از دانشجویان رشته مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی لرستان بودند، انجام گرفت. عناوین آموزشی با توجه به حجم و دشواری مطالب به دو قسمت تقسیم شدند، سپس به دو روش سخنرانی و بحث گروهی تدریس شدند. در شیوه‌ی مباحثه قبل از هر جلسه مطالب مورد نظر و همچنین اهداف مربوط برای جلسه آینده مشخص می‌شد و دانشجویان موظف بودند مطالب تعیین شده را از روی منابع مربوطه مطالعه نمایند. دانشجویان به طور غیر تصادفی و بر اساس تمایل به گروه‌های شش نفره تقسیم شدند و محدودیتی در گروه‌بندی اعمال نگردید. این روش گروه‌بندی سبب ارتباط بهتر در بحث گروهی شد و کلیه عوامل و شرایط که در بهبود کیفیت مؤثر بودند، مورد توجه قرار گرفت. چیدمان صندلیهای کلاس طوری

امروزه تدریس عمدتاً منجر به انتقال معلومات از استاد به دانشجو می‌شود ولی با افزایش حجم مطالب، تمایل دانشجو به یادگیری کم شده و این مطلب باعث رکود علمی شده و در نتیجه فرد نسبت به فعالیتهای علمی تمایل کمتری نشان خواهد داد (۱). هدف کلی از تشکیل کلاس انتقال اطلاعات از استاد به دانشجو است (۲) و در رشته‌های پزشکی تدریس دروس تئوری به روش سخنرانی است که صرفاً رفع تکلیفی برای استاد و دانشجو می‌باشد (۳).

ایجاد یک محیط مناسب برای یادگیری کار مشکلی است (۴). در امر یادگیری، دانشجو اطلاعات را کسب کرده و سطح علمی خود را ارتقا می‌دهد (۵). از آنجایی که روش تدریس در موفقیت فرایند آموزش نقش مهمی دارد و یک شیوه تدریس واحد نمی‌تواند اثر بخش باشد، بنابراین ایجاد تناسب بین روش تدریس و سبک شناختی فراگیر ضروری است (۶). در بین شیوه‌های تدریس دو الگوی استاد محور و دانشجو محور بیشتر مورد توجه هستند. در الگوی اول استاد مرکز فعالیت است و از دانشجو فرصت فعالیت گرفته می‌شود. در این روش دانشجو مطالب را یاد می‌گیرد اما پس از مدت کوتاهی فراموش می‌کند (۷). در الگوی دوم دانشجو مرکز فعالیت است و به طور فعال در امر یادگیری فعالیت می‌کند (۸). آموزش به روش یادگیری فعال موجب ارتقا و ارتباط بین آموزش تئوری و آموزش بالینی می‌شود (۹).

از جمله روش‌های آموزشی استاد محور، روش سخنرانی است و مدت زمان زیادی است که در مراکز آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۳). این روش رایج‌ترین روش آموزش مستقیم است (۶). در روش سنتی اطلاعات از جانب مدرس به دانشجویان انتقال داده می‌شود و فراگیر مطالب را حفظ کرده و هیچ‌گونه تلاشی جهت خلاقیت و تفکر برای رفع نیازهایش نمی‌نماید (۷). اگرچه تدریس به شیوه سخنرانی رایج‌ترین

بود اما از لحاظ آماری اختلاف معنی‌داری بین دو گروه دیده نشد ($p=0/174$) (جدول شماره ۱).

در جدول یک، میانگین درصد رضایت دانشجویان از دو روش تدریس در گویه‌های مختلف نشان داده شده است. در گویه‌های ایجاد نشاط و لذت بخش بودن جلسات، رضایت کلی از روش تدریس، تفسیر و توجیه مطالب درس و بیان بهتر اهداف جلسات تفاوت معنی‌داری از لحاظ آماری بین دو روش مورد مقایسه مشاهده شد ($p=0/05$) (جدول شماره ۱).

در سایر گویه‌ها از جمله انگیزه و اشتیاق نسبت به درس، استرس آور بودن جلسات، دشواری درس، خلاصه کردن نکات مهم درس، یادگیری عمیق مفاهیم، علاقه‌مندی دانشجویان برای کاربرد این دو نوع روش برای تدریس بقیه دروس، علاقه مدرس برای تدریس و اداره بهتر کلاس توسط مدرس با اینکه تفاوت معنی‌داری از لحاظ آماری بین دو روش مورد مقایسه مشاهده نشد (جدول شماره ۱)، اما روش سخنرانی درصد بیشتری را به خود اختصاص داده بود.

در گویه‌های مشارکت دانشجویان در یادگیری، ارتباط متقابل بین دانشجویان، علاقه‌مندی به محتوای درس، صرف زمان و انرژی کمتر برای آمادگی در آزمون، آمادگی بیشتر برای آزمون، ترغیب به مطالعه بیشتر و مراجعه به متون، آمادگی برای فعالیت‌های بالینی در آینده و ارتباط مؤثرتر مدرس با دانشجویان اگرچه روش بحث گروهی درصد بیشتری را به خود اختصاص داده بود اما تفاوت معنی‌داری بین دو روش تدریس مشاهده نشد (جدول شماره ۱).

بود که امکان بحث گروهی فراهم گردید و سعی شد کلیه دانشجویان در بحث شرکت کنند. برای هر بحث، زمان‌بندی انجام گردید و هر مطلب به بحث عمومی گذاشته شد و ضمن آن سؤالاتی را مطرح و بین گروه‌ها بحث انجام شد در صورت لزوم استاد به بحث جهت می‌داد و در پایان مطالب جمع‌بندی می‌گردید. وسایل کمک آموزشی (تخته و اسلایدهای پاورپوینت) بود. در خاتمه‌ی هر روش تدریس، آزمون به عمل آمد و نتایج آزمون‌ها در دو شیوه تدریس با هم مقایسه شدند. همچنین ابزار سنجش نگرش دانشجویان نسبت به روش تدریس، پرسشنامه‌ای خود ساخته بر اساس مقیاس لیکرت پنج سطحی از خیلی کم تا خیلی زیاد بود که روایی آن با استفاده از نظر تعدادی از همکاران و پایایی آن بر اساس روش Test-Retest تعیین گردید. پرسشنامه مذکور توسط دانشجویان تکمیل شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، از نظرات دانشجویان در خصوص گویه‌های مختلف (پس از تبدیل از مقیاس لیکرت به درصد رضایت: عدد ۱ معادل خیلی کم به میزان صفر درصد، عدد ۲ معادل کم به میزان ۲۵ درصد، عدد ۳ معادل متوسط به ۵۰ درصد، عدد ۴ معادل زیاد به ۷۵ درصد و عدد ۵ معادل خیلی زیاد به ۱۰۰ درصد تبدیل شد) میانگین گرفته شد و میانگین مربوط به سؤالات (گویه‌های) مختلف برای دو روش سخنرانی و بحث گروهی با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون آماری t زوجی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج مطالعه نشان داد که میانگین سن $19/83 \pm 1/3$ بود و میانگین نمرات آزمون ارزشیابی به روش سخنرانی از ۲۰ نمره، $15/2 \pm 2/3$ و به روش بحث گروهی $15/7 \pm 2/5$ بود اگرچه در روش بحث گروهی میانگین نمرات از روش سخنرانی بیشتر

جدول ۱: نگرش دانشجویان در خصوص گویه‌های مختلف مربوط به کارایی روش‌های تدریس سخنرانی و بحث گروهی

مقدار p	روش سخنرانی		گویه
	میانگین (بر حسب درصد) $\pm$ انحراف معیار	روش بحث گروهی میانگین (بر حسب درصد) $\pm$ انحراف معیار	
۰/۰۵	۵۲/۹ $\pm$ ۲۵/۳	۵۴/۹ $\pm$ ۲۶	جلسات درس برای شما نشاط آور و لذت‌بخش تر بود
۰/۱۵	۵۴/۵ $\pm$ ۳۰/۲	۵۸/۵ $\pm$ ۲۷	انگیزه و اشتیاق بیشتر نسبت به درس ایجاد می‌شد
۰/۰۹	۳۹ $\pm$ ۳۱	۶۲ $\pm$ ۲۹/۱	جلسات درس برای شما استرس آور بود
۰/۳۵	۶۷/۲ $\pm$ ۲۲/۲	۴۳ $\pm$ ۲۵	مشارکت دانشجویان در یادگیری بیشتر بود
۰/۳۸	۷۱ $\pm$ ۲۴/۷	۳۴/۳ $\pm$ ۲۴/۵	ارتباط متقابل بین دانشجویان بیشتر بود
۰/۱۸	۵۹/۴ $\pm$ ۲۹	۵۷/۸ $\pm$ ۲۴/۸	علاقه‌مندی بیشتری به محتوای درس ایجاد می‌شد
۰/۰۷	۵۹/۲ $\pm$ ۲۶/۳	۶۱ $\pm$ ۲۶/۹	دشواری درس کمتر به نظر می‌رسید
۰/۰۳	۵۱ $\pm$ ۲۷/۸	۶۶/۲ $\pm$ ۲۸/۵	اهداف جلسه درس بهتر بیان می‌شد
۰	۵۲/۱ $\pm$ ۳۱/۸	۶۲/۵ $\pm$ ۳۱/۴	تفسیر و توجیه مطالب درس روشنتر و بیشتر قابل درک بود
۰/۲۳	۴۴/۳ $\pm$ ۳۱	۵۰/۵ $\pm$ ۳۱/۲	نکات مهم درس بیشتر به صورت خلاصه بیان می‌شد
۰/۰۱	۵۹/۹ $\pm$ ۲۸/۶	۶۸ $\pm$ ۲۶/۹	یادگیری مفاهیم بهتر و عمیق‌تر بود
۰/۰۵	۶۷/۸ $\pm$ ۲۹/۵	۵۳/۹ $\pm$ ۲۳/۲	انرژی و وقت کمتری برای آماده شدن جهت امتحان لازم دارد
۰/۴۱	۷۰/۱ $\pm$ ۲۷/۲	۵۰ $\pm$ ۲۴/۷	آمادگی برای امتحان بیشتر بود
۰/۵۶	۶۶/۵ $\pm$ ۲۷/۲	۴۷/۳ $\pm$ ۲۶/۷	بیشتر به مطالعه اضافی و مراجعه به متون ترغیب می‌شدید
۰/۶۹	۶۶/۷ $\pm$ ۲۶/۱	۵۷/۸ $\pm$ ۲۶	برای انجام فعالیت بالینی و کار با مددجو در آینده مؤثرتر خواهد بود
۰/۹۴	۶۲/۵ $\pm$ ۲۵/۶	۶۹/۹ $\pm$ ۲۷/۳	علاقه مدرس به تدریس بیشتر بود
۰/۷۴	۷۱ $\pm$ ۲۵/۹	۶۶/۵ $\pm$ ۲۲/۹	مدرس به طرز مؤثرتری با دانشجویان ارتباط برقرار می‌کرد
۰	۵۳/۸ $\pm$ ۲۸/۴	۶۶/۳ $\pm$ ۲۴/۳	در مجموع برای تدریس مناسب‌تر بود
۰/۹۳	۵۶/۱ $\pm$ ۲۹/۳	۸۰/۶ $\pm$ ۲۰/۶	اداره کلاس توسط مدرس بهتر بود
۰/۰۳	۵۱/۲ $\pm$ ۳۲/۸	۶۶/۹ $\pm$ ۲۹/۲	علاقه‌مندی برای تدریس سایر دروس استفاده شود
۰/۰۹	۵۸/۵ $\pm$ ۹/۲	۵۸/۹ $\pm$ ۱۰/۵	مجموع

بحث

اگرچه نتایج مطالعه بیانگر عدم وجود اختلاف معنی دار بین دو روش تدریس است اما این امر می‌تواند به دلیل ماهیت مطالب درس آناتومی باشد که بیشتر مبنی بر محفوظات بوده

و کمتر به تجزیه و تحلیل احتیاج دارند و از طرفی ماهیت سؤالات طرح شده است. دانشجویان می‌توانند با صرف وقت بیشتر بر محفوظات خود افزوده و سطح نمره را بالا ببرند هر چند که مطالب را به صورت عمقی یاد نگرفته باشند.

بنابراین نوع سؤالات طرح شده و تأکید آزمون بر محفوظات فراگیران و همچنین شرایط غیر یکسان زمانی و برگزاری آزمون نیز می‌تواند علت عدم تفاوت معنی‌دار بین میانگین نمرات دانشجویان در بین دو روش باشد هر چند که میانگین نمرات در روش بحث گروهی بیشتر بوده است.

در راستای تحقیق حاضر دلارام در مقایسه‌ای که بر روی دو روش تدریس سخنرانی و بحث گروهی در درس بارداری و زایمان ۲ انجام داد، نشان داد که میانگین معدل دانشجویان در آخر ترم در دو روش تفاوت معنی‌داری نشان نداده است (۱۵). مهرا و همکاران نیز با مطالعه روی مقایسه تأثیر دو روش تدریس به شیوه سخنرانی و بحث گروهی در درس کودکان برای دانشجویان پزشکی نشان داد علیرغم این که میزان یادگیری در شیوه بحث گروهی عمیق‌تر بوده، اما تفاوت معنی‌داری در آزمون پایانی دیده نشده است (۱۳).

محققین در بررسی که انجام دادند، دریافتند اختلاف معنی‌داری بین نتایج آزمون بعد از دو روش سخنرانی و بحث گروهی مشاهده نشد، اما دانشجویانی که با روش بحث گروهی آموزش دیده بودند، وقت کمتری را صرف آمادگی جهت آزمون کردند (۱۶). نتایج تحقیق حاضر نیز نشان داد اگرچه تفاوت معنی‌داری از لحاظ آماری بین وقت لازم جهت آمادگی آزمون و آمادگی بیشتر جهت آزمون بین دو روش تدریس دیده نشد، اما در صد بیشتری از دانشجویان اظهار داشتند که در روش سخنرانی وقت بیشتری را صرف آمادگی آزمون می‌کنند اما آمادگی کمتری را دارند. به نظر می‌رسد در روش بحث گروهی دانشجویان به طور فعال در کلاس حضور دارد پس با صرف زمان کمتری برای آزمون، نتیجه بهتری را به دست می‌آورد و این امر باعث بالا رفتن اعتماد به نفس در دانشجویان می‌شود.

این روش وابستگی بین اعضا بیشتر و از طرفی بارش افکار و فعالیت دسته جمعی و تلاش در هماهنگی با گروه باعث افزایش قدرت تجزیه و تحلیل در دانشجویان می‌شود (۱۴).

به نظر می‌رسد اجرای روش بحث گروهی باعث بروز پیامدهای مثبتی در آینده شوند. پس باید سعی شود به اجرای روش هایی که زمینه جلب مشارکت دانشجو را فراهم می‌آورد و تلاش های گروهی را در بر دارد توجه بیشتری شود.

در گویه‌های نشاط‌آور بودن جلسات، بیان بهتر اهداف جلسات، تفسیر و توجیه مطالب درس و قابل درک بودن و همچنین مناسب بودن روش تدریس، تفاوت معنی‌داری از لحاظ آماری بین دو شیوه تدریس مشاهده گردید اما اختلاف کمی دیده شد و در صد بیشتری از دانشجویان روش سخنرانی را انتخاب کردند. در سایر گویه‌ها از جمله انگیزه و اشتیاق نسبت به درس، یادگیری عمیق و بهتر، خلاصه کردن نکات مهم درس و علاقه‌مندی مدرس به تدریس درصد بیشتری از دانشجویان روش سخنرانی را انتخاب کردند. اگرچه در این مطالعه سعی شد محتوی تدریس از نظر دشواری همسان سازی شود اما ایجاد شرایط یکسان امکان پذیر نبود. علیرغم این که دانشجویان از شیوه سخنرانی رضایت مطلوبی داشتند و میزان یادگیری را در روش سخنرانی بیشتر اعلام کردند اما در مجموع میانگین نمرات در روش بحث گروهی بیشتر بوده است.

با وجود روش‌های نوین آموزش و در دسترس بودن منابع آموزشی، هنوز روش سخنرانی از روش‌های معمول تدریس است و در صورتی که سخنران توانایی خوبی داشته باشد، می‌تواند نتایج مناسبی را از این روش کسب نماید (۴). با توجه به ماهیت علم آناتومی که برای اولین بار حجم وسیعی از اطلاعات به دانشجو ارائه می‌شود، این امر باعث می‌گردد دانشجویان در گویه‌های بیان اهداف و توجیه مطالب درس، یادگیری عمیق‌تر و اشتیاق نسبت به درس، تفسیر و توجیه مطالب درس، قابل درک بودن مطالب درس و علاقه‌مندی به تدریس به روش سخنرانی تمایل بیشتری را نشان دهند.

در تحقیقی دیگر محققین نشان دادند که روش مباحثه تأثیری بر روی میزان قبولی نداشته است اما باعث افزایش میانگین نمرات شده است (۱۷).

نتایج بررسی صفری و همکاران نشان داد تدریس به دو روش مذکور در درس بهداشت مادر و نوزاد ۱ از لحاظ آماری اختلاف معنی‌داری داشته و در روش مباحثه میانگین نمرات و همچنین میزان یادگیری بیشتر بوده است (۱۸).

در گویه‌هایی از قبیل مشارکت دانشجویان در یادگیری، ارتباط متقابل بین دانشجویان، ایجاد علاقه‌مندی به محتوای درس، صرف وقت و انرژی کمتر برای آمادگی در آزمون، آمادگی بیشتر برای آزمون، ترغیب به مطالعه اضافی و مراجعه به سایر متون، آمادگی بیشتر جهت فعالیت‌های بالینی در آینده، ارتباط مؤثرتر مدرس با دانشجویان و کم استرس بودن جلسات، گرچه اختلاف معنی‌داری بین دو روش تدریس مشاهده نشد، اما در صد بیشتری از دانشجویان رضایت خود را از بحث گروهی اعلام داشتند و به نظر می‌رسید به علت ایجاد اعتماد به نفس در روش بحث گروهی، جلسات برای دانشجویان استرس کمتری را نسبت به تدریس به شیوه سخنرانی ایجاد کرده است.

اگرچه این شیوه برای مدرس آسان نیست اما قدرت یادگیری تجزیه تحلیل مطالب، علاقه دانشجویان، مهارت‌های فکری و برقراری ارتباط و اعتماد به نفس را در دانشجویان افزایش می‌دهد (۲۰، ۱۹).

در راستای تحقیق حاضر مهram و همکاران نشان دادند که تدریس به روش بحث گروهی باعث تمایل بیشتر فراگیران، ایجاد اعتماد به نفس دانشجویان و صرف زمان کمتر برای آمادگی در آزمون تحصیلی و برداشت بیشتر فراگیران از شیوه بحث گروهی بوده است. اگر چه نتایج مشابه و فاقد تفاوت معنی‌دار در آزمون‌های پایانی مشاهده گردیده است (۱۳).

نتایج تحقیق بافقی و همکاران بیانگر افزایش میزان یادگیری در شیوه بحث گروهی نسبت به شیوه سخنرانی است چون در

یکی از محدودیتهای این پژوهش عدم اطمینان از میزان دشواری و آسانی مطالب ارائه شده در دو روش مورد مقایسه است. پیشنهاد می‌شود این مطالعه در زمان بیشتری و بین گروه‌های بیشتری اجرا شود تا نتایج دقیق‌تری از این مقایسه بدست آورده شود. زیرا علی‌رغم نکات منفی که در روش تدریس بحث گروهی قید شد، اجرای این روش باعث تأثیرات مثبت از جمله ترغیب به مطالعه بیشتر، تشویق به انجام کار گروهی، بالا رفتن اعتماد به نفس و کاربرد بیشتر مطالب آموخته شده در بالین مریض خواهد شد و در نتیجه پیامدهای مثبتی را در آینده به دنبال خواهد داشت. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی بررسی میزان ماندگاری مطالب بعد از مدتی از اجرای ارزیابی دو روش انجام شود.

نتیجه گیری

در حیطه آموزش آناتومی باید سعی شود به اجرای روش‌هایی که باعث یادگیری فعال دانشجویان می‌شود و همچنین زمینه جلب مشارکت دانشجو را فراهم می‌آورد توجه بیشتری شود، زیرا این درس با آینده پزشکی و کاربرد در بالین مریض ارتباط تنگاتنگی را دارد.

تقدیر و تشکر

از کلیه دانشجویان مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی لرستان که در انجام این تحقیق صمیمانه ما را یاری نمودند تشکر می‌نماییم.

منابع

1. Heravi M, Jadid Milani M, Rejeh N. The effect of lecture and focus group teaching methods on nursing students learning in community health course. *Iranian Journal of Medical Education* 2004; 4 (1):55-60. [Persian]
2. Garavan TN, Ocinneide B. Entrepreneurship education and training programs: A review and evaluation. *J Eurp Indust Train* 1994; 18(8):3-12.
3. Joyce B, Weil M, Calhoun E. *Models of teaching*. 7th ed. Boston: Allyn and Bacon 2004: 64-70.
4. Lewenstein AJ, Bradshaw MJ. *Fuszard's innovative teaching strategies in nursing*. 3rd ed. Maryland: Aspen publication 2001: 202-207.
5. Baghaei M. Comparing two teaching strategies: lecture and BPL on learning retaining in nursing students. *Iranian J of Med Edu* 2002; 8:19. [Persian]
6. Azadi M. Academic achievement in student with field dependent/independent cognitive styles. *Journal of Iranian Psychologists* 2009; 5(18): 119-126. [Persian]
7. Kaufman DM, Mann KV. Basic Sciences in problem-based learning and conventional curricula: Student's attitudes. *Med Educ* 1997; 31(3):177-80.
8. Lake DA. Student performance and perceptions of a lecture-based course compared with the same course utilizing group discussion. *Phys Ther* 2001; 81(3): 896-902.
9. Cready D, Horsfall J, Hand B: *Problem based learning in nursing education. an Australian view*, Sydney: Benedigo company 1999 : 234-67.
10. Hill Rj. A comparative study of lecture and discussion methods. *Studies in adult group learning in the liberal Arts* 2006; 5(1): 59.
11. Trenzini PT, Cabera AF. Collaborative learning vs. lecture/discussion: students' reported learning gains. *Journal of engineering education* 2001; 1(1): 116.
12. Barras R. *Study a guide to effective learning, revision and examination techniques*. 2nd ed. London: Rutledge; 1991:50.
13. Mahram M, Mahram B, Mousavinasab SN. Comparison between the effect of teaching through student-based group discussion and lecture on learning in medical student. *Strides in development of medical education. Journal of medical education development center* 2008; 5(2): 33- 38. [Persian]
14. Fattahi Bafghi A, Karimi H, Anvari MH, Barzegar K. Comparison of the effectiveness of two teaching methods of group discussion and lecturing in learning rate of laboratory medicine students. *Strides in development of medical education* 2007; 4(1): 51-56. [Persian]
15. Delaram M. The effect of lecture and focus group teaching methods on midwifery students learning in obstetrics (2) course. *J Med Educ Develop* 2006; 2(2):3-7. [Persian].
16. Dusold R, Sadoski M. Self-directed learning versus lecture in medicine. *Acad Exch* 2006; 10:29-32.
17. Johanson JP, Mightea A. Comparison of teaching strategies: lecture notes combined with structured group discussion versus lecture only. *J Nurse Education* 2005; 44(7): 319-22.

18. Safari M, Yazdanpanah B, Ghafarian H, Yazdanpanah SH. Comparing the effect of lecture and discussion methods on student learning and satisfaction. Iranian journal of medical education 2006; 6(1): 59-63. [Persian]
19. Special teaching topic for TAS. 2004 [cited 2004 july]. Available from: URL:<http://ir.www.ucsb.edu./ic/ta/hdbk/ta3.2.html>
20. Johanson DW. Cooperative group increasing college faculty instructional productivity. 2004 [cited 2004 July]. Available from: URL:<http://ir.www.ntlf.com/html/lib/bib/92-2dig.htm>

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.